

โรคพีฬาร์

การประเมินความเสี่ยงเชิงคุณภาพของการนำเข้า โรคพีฬาร์จากสัตว์เคี้ยวเอื้องขนาดเล็กในประเทศที่เกิดโรค
เข้ามาสู่ฟาร์มสัตว์เคี้ยวเอื้องขนาดเล็กประเทศไทยในช่วง มกราคม ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2566

จัดทำโดย สพ.ญ. ธมลวรรณ หลวงตระกูล และ สพ.ญ.หทัยทิพย์ วรรณกี

- ▶ พบการระบาดของโรคพีฬาร์ในประเทศอินเดีย ในฝูงแพะแกะ เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2566 ส่งผลให้มีสัตว์ป่วยร่วม 100 ตัว โดยโรคดังกล่าวติดต่อการสัมผัสโดยตรงกับสิ่งคัดหลั่ง จากจมูก ปาก และมูลสัตว์ป่วย สามารถพบอาการไข้สูง มีน้ำมูก น้ำลายไหลมาก จมูกแห้ง เกิดเลือดคั่งบริเวณเหงือก และพบการลอกหลุดของเยื่อในช่องปาก
- ▶ ผลการประเมินเบื้องต้นของการนำเข้า โรคพีฬาร์ จากสัตว์เคี้ยวเอื้องขนาดเล็กในประเทศที่เกิดโรคเข้ามาสู่ฟาร์มสัตว์เคี้ยวเอื้องขนาดเล็กประเทศไทยในช่วง มกราคม ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2566 พบว่าอยู่ในระดับสูงมาก สำหรับปัจจัยเสี่ยงในสัตว์มีชีวิตที่ลักลอบนำเข้า เนื่องจากสัตว์ที่ลักลอบนำเข้ามาไม่ผ่านการกักกันโรคก่อนนำเข้า และไม่มี การตรวจคัดกรองโรค ส่วนปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ สัตว์มีชีวิตที่นำเข้าถูกต้อง สัตว์ป่าที่เข้ามาตามช่องทางธรรมชาติ ซากสัตว์ที่นำเข้าถูกต้องหรือลักลอบ อยู่ในระดับน้อยมาก เนื่องจากสัตว์ที่ขออนุญาตนำเข้าจะผ่านการตรวจคัดกรองโรค สัตว์ป่ามีโอกาสน้อยที่จะสัมผัสกับสัตว์ปศุสัตว์ และเชื้อไม่ทนทานในสิ่งแวดล้อม ซากสัตว์จึงมีโอกาสต่ำในการแพร่เชื้อโรค
- ▶ ส่วนผลกระทบอยู่ระหว่างปานกลาง – สูงมาก เนื่องจากเป็นโรคที่มีอัตราการป่วยตายสูงและเป็นโรคที่ทำให้ถูกกีดกันทางการค้าได้

แผนที่สถานการณ์ระบาดของโรคพีฬาร์ในปี 2566

- ▶ สถานการณ์ปัจจุบัน: วันที่ 31 ธันวาคม 2566 พบรายงานสัตว์ป่วยสงสัยในเมืองเดราดุน ประเทศอินเดีย โดยพบว่าแพะและแกะป่วย ประมาณ 100 ตัว จากจำนวน 300 ตัวในฝูง ซึ่งฝูงแพะแกะเหล่านี้อยู่ในช่วงอพยพในฤดูหนาวมายังเมืองเดราดุน และในวันที่ 12 มกราคม 2567 ได้มีรายงานยืนยันผลทางห้องปฏิบัติการ พบเชื้อพีฬาร์จากตัวอย่างเลือดแพะและแกะในฝูง ซึ่งแพะและแกะกลุ่มนี้ไม่ได้รับวัคซีนโรคพีฬาร์ตามโปรแกรมการฉีดวัคซีนของประเทศอินเดีย

สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์
กรมปศุสัตว์

รับรองโดย คณะทำงานประเมินความเสี่ยงโรคระบาดสัตว์ สคบ.

จัดทำเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2567

โรคพืดาร์

สาเหตุและการติดต่อ

Peste des Petis Ruminant (PPR) เกิดจากไวรัส Morbillivirus เป็น RNA virus ในตระกูล Paramyxoviridae เป็นไวรัสที่มีสายพันธุ์ใกล้เคียงกับไวรัสที่ทำให้เกิดโรค Rinderpest ในโค กระบือ โรคไข้หัดสุนัข (canine distemper) ในสุนัขและสัตว์ป่ากินเนื้อ และโรคหัดในคน (measles) แต่ยังไม่มียารักษาต้านความเสี่ยงการติดเชื้อในคน

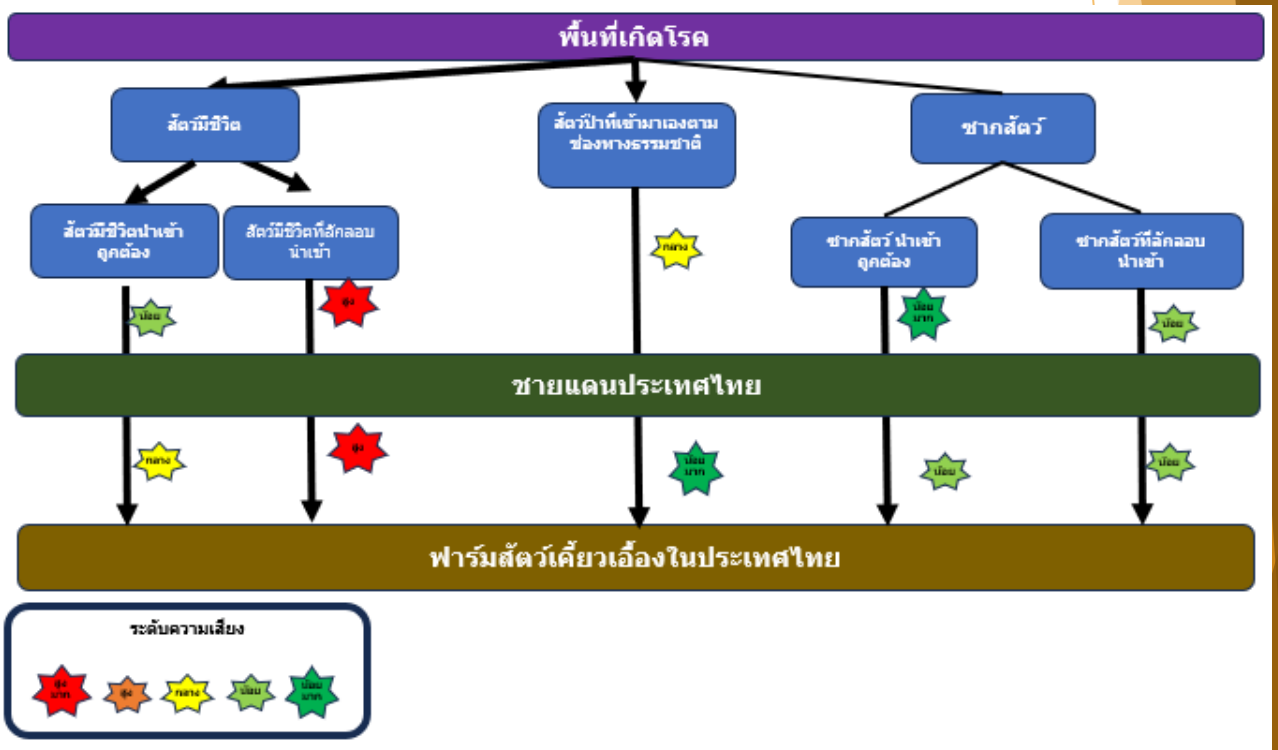
PPR เป็นโรคติดต่อร้ายแรงและแพร่ระบาดรวดเร็วในสัตว์เคี้ยวเอื้องขนาดเล็ก เช่น แพะ แกะ กวาง และ สัตว์ป่าบางชนิด โค กระบือ อูฐ อาจติดเชื้อได้แต่ไม่แสดงอาการและไม่สามารถแพร่เชื้อต่อได้ โดยพบครั้งแรกใน Ivory Coast ค.ศ. 1942 เดิมเรียก KATA ตามภาษาท้องถิ่นที่แสดงกลุ่มอาการของทางเดินหายใจและทางเดินอาหารอักเสบ ต่อมาเปลี่ยนเป็น Peste des Petis Ruminants เนื่องจากมีกลุ่มอาการคล้าย Rinderpest โรค PPR เป็น 1 ใน 15 โรคระบาดสัตว์ที่สำคัญ ใน List A Disease ของ OIE สำหรับประเทศไทยไม่มียารักษาการเกิดโรค PPR

การติดต่อ: สัมผัสโดยตรงกับสิ่งคัดหลั่ง จากจมูก ปาก และมูลสัตว์ป่วย

ระยะฟักตัว: แสดงอาการหลังได้รับเชื้อประมาณ 2 - 6 วัน (ระยะฟักตัว 4 - 6 วัน หรืออาจอยู่ในช่วง 3 - 10 วัน)

อาการ: สัตว์จะป่วยฉับพลัน มีไข้สูง 40°C ถึง 41°C อยู่ประมาณ 3 - 5 วัน สัตว์จะซึม เบื่ออาหาร ขนลุกชัน จมูกแห้ง มีน้ำมูกน้ำตาไหลออกมาในระยะแรก หลังจากป่วยนานขึ้น น้ำมูกน้ำตา จะมีลักษณะขุ่นข้น เหลือง เนื่องจากการติดเชื้อแทรกซ้อนจากเชื้อแบคทีเรีย ไอ จาม ปอดบวม หายใจขัด ต้องหายใจด้วยท้อง ช่วงที่สัตว์ เริ่มมีไข้ 12 วัน จะเกิดเลือดคั่งบริเวณเหงือก และพบการลอกหลุดของเยื่อในช่องปาก สัตว์จะมีอาการน้ำลายไหล วิศวกรในช่องปากอาจกลายเป็นเนื้อตายในเวลาต่อมา ในระยะสุดท้ายสัตว์จะมีอาการท้องเสียอย่างรุนแรง โดยถ่ายเป็นเลือดปนน้ำ มีกลิ่นเหม็นมาก ตายภายใน 14 วันหลังจากแสดงอาการ ในกรณีที่เกิดโรคแบบรุนแรง และเจ็บป่วยจะพบอัตราการป่วยและอัตราการตายสูงถึง 100% หากมีการระบาดของโรคไม่รุนแรงจะพบ อัตราการป่วยยังคงสูง และสัตว์จะมีอัตราการตายเกือบถึง 50% สัตว์ที่ทิ้งท้องอาจแห้งได้

เส้นทางการความเสี่ยง (Risk Pathway)

โรคพืฬีอาร์

Rapid Risk Assessment

ที่	ปัจจัยเสี่ยงของการนำโรคเข้าประเทศ	ประเภท	Entry Assessment		Exposure Assessment		สรุปโอกาสการเกิดโรคในปศุสัตว์ในประเทศ	เหตุผลประกอบการประเมิน
			โอกาสของการนำโรคเข้าประเทศ (Likelihood)	ระดับความเชื่อมั่นของการประเมิน	โอกาสที่ปศุสัตว์ในประเทศจะติดเชื้อ (Likelihood)	ระดับความเชื่อมั่นของการประเมิน		
1	สัตว์มีชีวิตที่นำเข้าถูกต้อง	แพะ แกะ สัตว์ป่าเคี้ยวเอื้องขนาดเล็ก	น้อย	สูง	ปานกลาง	ปานกลาง	น้อยมาก	มีการตรวจโรคก่อนการเคลื่อนย้าย และเมื่อมาถึงประเทศไทยจะมีการกักกันโรคและตรวจคัดกรองโรคซ้ำ
2	สัตว์มีชีวิตที่ลักลอบนำเข้า	แพะ แกะ สัตว์ป่าเคี้ยวเอื้องขนาดเล็ก	สูงมาก	ต่ำ	สูงมาก	สูง	สูงมาก	สัตว์ที่ลักลอบนำเข้ามาไม่ผ่านการกักกันโรคก่อนนำเข้า และไม่มีการกักหรือตรวจคัดกรองโรค
3	สัตว์ป่าที่เข้ามาตามช่องทางธรรมชาติ	กวาง แพะป่า	ปานกลาง	ต่ำ	น้อย	ปานกลาง	น้อยมาก	สัตว์ป่ามีประชากรไม่หนาแน่น และมีโอกาสน้อยที่จะมาแพร่เชื้อให้กับสัตว์ปศุสัตว์
4	ซากสัตว์ที่นำเข้าถูกต้อง	แพะ แกะ สัตว์ป่าเคี้ยวเอื้องขนาดเล็ก	น้อยมาก	สูง	น้อย	ปานกลาง	น้อยมาก	นำเข้าจากประเทศปลอดโรค และมีใบรับรองสุขภาพ ทำให้มีโอกาสน้อยในการนำเข้าซากสัตว์ที่ติดเชื้อ และการแพร่ผ่านทางซากสัตว์มีโอกาสเกิดโรคต่ำ
5	ซากสัตว์ที่ลักลอบนำเข้า	แพะ แกะ สัตว์ป่าเคี้ยวเอื้องขนาดเล็ก	น้อย	สูง	น้อย	ปานกลาง	น้อยมาก	เชื้อไม่ได้ทนทานในสิ่งแวดล้อมได้นาน และการแพร่ผ่านทางซากสัตว์มีโอกาสเกิดโรคต่ำ

สรุประดับผลกระทบจากการประเมิน		สูงมาก		
ที่	ประเภทผลกระทบ	รายละเอียด	ระดับความรุนแรงของผลกระทบ	เหตุผลประกอบการประเมิน
1	เชิงชีววิทยาต่อปศุสัตว์ไทย	อัตราการป่วยในสัตว์ที่ติดเชื้อ	สูงมาก	อัตราการป่วยสูงถึง 100%
2		อัตราการตายในสัตว์ที่ติดเชื้อ	สูงมาก	อัตราการตายสูงถึง 90%
3		จำนวนชนิดสัตว์ที่ติดเชื้อได้	ปานกลาง	ติดเชื้อได้ในสัตว์เคี้ยวเอื้องทุกชนิด แต่จะแสดงอาการและแพร่เชื้อได้ในสัตว์เคี้ยวเอื้องขนาดเล็ก
4	เชิงสาธารณสุข	ผลทางจิตวิทยาต่อผู้บริโภค	ปานกลาง	ผู้บริโภคอาจมีความกังวล เนื่องจากมีการบริโภคนมแพะ เนื้อแพะ-แกะ และมีสัตว์กลุ่มที่เลี้ยงเป็นเพื่อน และเลี้ยงในเชิงธุรกิจท่องเที่ยว ที่มีความใกล้ชิดกับคนมาก
5	เชิงเศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศ	การกีดกันทางการค้า	สูงมาก	ส่งผลต่อให้ไม่สามารถส่งออกสัตว์และซากสัตว์ไปยังบางประเทศได้เนื่องจากมีข้อกำหนด การนำเข้าเฉพาะ สัตว์และผลิตภัณฑ์จากประเทศที่ปลอดโรคพืฬีอาร์

ผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัย

หนึ่งสัตว์ ผลิตภัณฑ์หนึ่ง ที่นำไปผ่านกระบวนการทางเคมี หรือกระบวนการเชิงกล ในอุตสาหกรรมฟอกหนัง สามารถนำเข้า นำ ผ่านได้โดยที่ประเทศต้นทางไม่จำเป็นต้องมีสถานะปลอดโรค PPR (WOAH : Codes and Manuals Chapter 14.7)

ระดับโอกาสของความเสี่ยง 5 ระดับ ได้แก่ น้อยมาก น้อย ปานกลาง สูง และสูงมาก
ระดับความเชื่อมั่น 3 ระดับ ได้แก่ ต่ำ ปานกลาง และสูง

ระดับผลกระทบ 5 ระดับ ได้แก่ ต่ำมาก ต่ำ ปานกลาง สูงและสูงมาก

สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์
กรมปศุสัตว์

รับรองโดย คณะทำงานประเมินความเสี่ยงโรคระบาดสัตว์ สคบ.

จัดทำเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2567